

техника експеримента (г. Москва). – 2011. – № 4. – С. 92-101. 2. Вдовин С. С. Проектирование импульсных трансформаторов / Вдовин С. С. – Л.: Энергия, 1971.

Bibliography (transliterated): 1. Bojko N.I., Borcov A.V., Evdoshenko L.S., Ivano vV.M. Generatory vysokovol'nyh impul'sov schastotoj sledovanija do 50000 impul'sovvsekindu Pribory i tehnika jeksperimenta (g.Moskva). – 2011. – №4. – 92-101. 2. Vdovin S. S. Proektirovani eimpul'snyh transformatorov Vdovin S. S. L. :Jenergija, 1971.

Надійшла (received) 03.04.2014

УДК 004.912

О.В. КАСІЛОВ, канд. техн. наук, доцент, НТУ «ХПІ»
А.В. СУБОТІНА, магістр, НТУ «ХПІ»

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ

Система підготовки бібліографічних описів згідно міжнародним стандартам призначена для створення бібліографічних описів в APA, MLA, Гарвардському стилях оформлення, розроблені принципи складання та алгоритм перетворення бібліографічних описів з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 до міжнародних стандартів на прикладі книг та статей у журналах. Досліджено структури бібліографічних описів різних стандартів. Призначена для використання авторами наукових робіт (студентами, аспірантами, викладачами) або будь-якими іншими особами, які займаються аналітико-синтетичною переробкою інформації.

Ключові слова: система підготовки, бібліографічний опис, міжнародний стандарт, APA, MLA, Гарвардський стиль, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

Вступ. Останнім часом зростає необхідність в описі джерел інформації, згідно з міжнародними стандартами. Це потрібно для оформлення списків публікацій, які використовуються при написанні академічних робіт, наукових статей і т.п. У зв'язку з цим виникає потреба у створенні системи підготовки бібліографічних описів для роботи з міжнародними стандартами, яка сприяє підвищенню продуктивності бібліотечних комп'ютерних систем та економії часу авторів наукових робіт, що є найважливішим фактором в даний час.

Постановка задачі. Програмне забезпечення для роботи з бібліографічною інформацією, наприклад, Bibloscape, BiblioExpress, HotReference, Zotero, БиблиоМастер, EndNote [1], RefWorks, Mendeley та інші, відносяться до систем управління бібліографічною інформацією. Ці програми дозволяють ав-

© О.В. Касілов, А.В. Суботіна., 2014

томатизувати деякі функції по створенню каталогів публікацій різних видів і пошуку інформації в спеціалізованих БД та інше. За їх допомогою можна створити посилання, цитати та багато іншого, але вони не мають можливості складання бібліографічних описів за міжнародними стандартами та тим більш автоматичного перетворення бібліографічних описів, оформлених згідно діючого стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 до міжнародних стандартів. У нових версіях Microsoft Word [2] можна автоматично створити списки літератури, але на основі джерел інформації, використаних при складанні документу. Згідно до виконаного огляду, на сьогоднішній день в Україні немає таких систем підготовки бібліографічних описів, які повністю б задовольнили потреби користувача. Таким чином, **мета статті** полягає у дослідженні структури бібліографічних описів різних міжнародних стандартів та подальшому визначенні принципів роботи системи підготовки бібліографічних описів.

Матеріали досліджень. Бібліографічні описи у списку використаної літератури оформлюються відповідно зі стандартизованими вимогами оформлення на тій чи іншій мові. У світовій практиці найбільш використовуваними є APA, MLA, Гарвардський, Чиказький стилі та інші [3].

Виходячи з важливості адаптації змісту видання з метою включення його до міжнародних реферативних баз даних, а також, враховуючи технічні особливості роботи даних систем, додатково по тексту рукописів повинні бути вказані посилання на використану літературу в найбільш поширеному міжнародному форматі. На основі вимог періодичного видання та його тематичного спрямування, стандарти оформлення посилань можуть бути різними.

В якості базового стандарту для виконання транслітерації обрана система, прийнята Комісією з географічних назв США (у 1944 році) та Постійним комітетом з географічних назв Великобританії (у 1947 році) для передачі географічних назв (BGN / PCGN). На сьогоднішній день дана система, по суті, є стандартом сформованої практики передачі слов'янських імен і назв, зрозуміла інакомовному населенню. У стандарті не використовується діакритика або незвичайні символи.

В якості прикладу порівняння використання стандартів візьмемо бібліографічні описи книг та статей у журналах (табл. 1).

На рис. 1 представлені структури бібліографічного опису книги та статті у журнал за міжнародними стандартами APA, MLA та Гарвардським стилем оформлення.

Далі описані дії, направлені на перетворення бібліографічного опису, складеного за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 до міжнародних стандартів.

Згідно до оформлення бібліографічного опису за стандартом ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, він включає до свого складу бібліографічні відомості про документи, які повинні бути наведені за певними правилами. При цьому встановлюється наповнення та порядок проходження областей та елементів призначених для ідентифікації і загальної характеристики документа.

Таблиця 1 – Елементи та приклади бібліографічних описів книг та статей у журналах

Стиль APA [4]
Елементи автор(и) або редактор(и), дата публікації, заголовок, місце видання, видавництво.
Бібліографічний опис книг Kidder, T. (1981). <i>The soul of a new machine</i> . Boston, MA: Little, Brown & Company.
Бібліографічний опис статті у журналі Ku, G. (2008). Learning to de-escalate: The effects of regret in escalation of commitment. <i>Organizational Behavior and Human Decision Processes</i> , 105(2), 221-232.
Стиль MLA [5]
Елементи в описі книги Прізвище, Ім'я. Заголовок книги. Місце публікації: Видавництво, Рік публікації. Стан публікації.
Бібліографічний опис книг Nabokov, Vladimir. <i>Lolita</i> . New York: Putnam, 1955. Print.
Елементи в описі статті у журналі автор(и), заголовок статті, назва публікації, номер тому, дата публікації (скорочення місяців, якщо вони використовуються), кількість сторінок та номер сторінки, стан публікації
Бібліографічний опис статті у журналі Matarrita-Cascante, David. "Beyond Growth: Reaching Tourism-Led Development". <i>Annals of Tourism Research</i> 37.4 (2010): 1141-63. Print.
Гарвардський стиль оформлення (BSI) [3, 6]
Елементи автор/и, редактори, перекладачі та ін. (прізвище кома ініціали) Рік видання, Заголовок. Відомості про видання (інформація про перевидання, номер видання, серія), Видавництво, Місце видання, Об'єм. При оформленні україно- чи російськомовного джерела на іншій мові після Заголовку та Відомостей про видання (перекладених на іншу мову) у [квадратних дужках] вказується транслітерування Заголовку разом із Відомостями про видання на англійську мову.
Бібліографічний опис книг Porter, M. (2008), <i>Competitive strategy: methodology for analyzing industries and competitors</i> . Trans. from Eng. 3rd ed. [Konkurentnaya strategiya: metodika analiza otraslei i konkurentov. Per. s angl. 3-e izd.], Al'pina Biznes Buks, Moscow, 453 p.
Елементи в описі статті у журналі автор/и (прізвище кома ініціали) Рік видання, "Заголовок статті: відомості, які відносяться до заголовку", Назва журналу, Номер випуску, Місцезнаходження статті (сторінки).
Бібліографічний опис статті у журналі Timoshenko, V.S. (2010), "The issues of the law state development" ["Problemy postroyeniya pravovogo gosudarstva"], <i>Veche</i> , No. 18, pp. 12-13.

За діючим стандартом ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 заголовок бібліографічного опису має вигляд (з врахуванням вживання великої та малої літер) [7]:

Основна назва [*Засальне позначення матеріалу*] = Паралельна назва : відомості, які відносяться до назви / відомості про Авторство чи Відповідаль-

ність ; про інших Осіб. – Відомості про повторність видання / Відповідальність за видання. – *Зона специфічних відомостей*. – Місце видання : Вид-во, рік. – Фізична (кількісна) характеристика. – (Серія і підсерія ; №, т.). – *Примітки (додаткова інформація від бібліографа, напр.: системні вимоги до електрон. ресурсів)*. – ISBN.

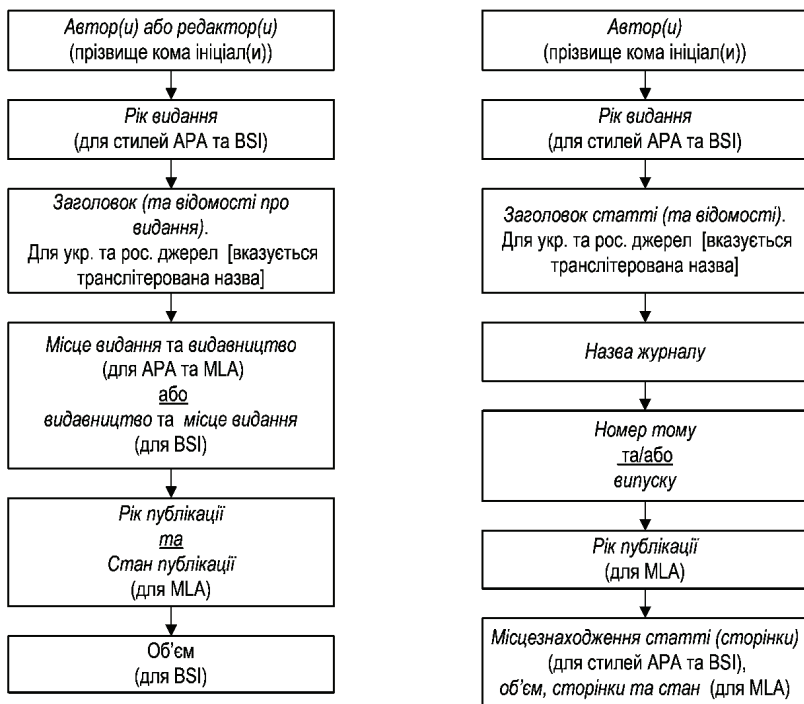

Рисунок 1 – Структура бібліографічного опису відповідно книги та статті у журнал за міжнародними стандартами

Позначимо структурні елементи бібліографічного опису наступним чином [8]:

$$d_i < M_{i1}, M_{i2}, M_{i3}, M_{i4}, M_{i5}, M_{i6}, M_{i7}, M_{i8} >$$

де d_i – бібліографічний опис; M_{i1} – область заголовка і відомостей про відповідальність; M_{i2} – область видання; M_{i3} – область специфічних відомостей; M_{i4} – область вихідних даних; M_{i5} – область фізичної характеристики; M_{i6} – область серії; M_{i7} – область приміток; M_{i8} – область стандартного номеру (або його альтернативи) та умов доступності.

Порядок перетворення бібліографічного опису:

1) визначитись, до якого міжнародного стандарту необхідно конвертувати бібліографічний опис;

- 2) виявити та відокремити складові частини в описі, оформленому згідно стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006;
- 3) зіставити описи у цих двох форматах, визначити області;
- 4) переставити їх або поміняти місцями;
- 5) розставити знаки пунктуації згідно потрібному стандарту;
- 6) перекласти та/або транслітерувати необхідні області.

Для автоматизації процесу транслітерації рекомендується використання широко поширених онлайн-сервісів [9].

Транслітерації підлягають прізвища та ініціали авторів, назви публікацій, періодичних видань та ін. Місце видання та видавництва зазначається відповідно до офіційних аналогів в англійській мові. Виконання транслітерації необхідно тільки при відсутності достовірних відомостей про офіційні найменування видавництва та організацій, в яких опубліковано цей матеріал.

У табл.2 описані існуючі online-сервіси для роботи зі складанням бібліографічних описів [10].

Після детального вивчення вище перелічених сервісів, можна зробити висновок, що усі вони працюють безпосередньо на англійській мові та відповідно складають описи англомовних джерел, не дозволяють отримати необхідну інформацію, якщо вихідні джерела написані на українській або російській мовах (мова оригіналу).

Таблиця 2 – Online-сервіси для роботи зі складанням бібліографічних описів

Назва	Адреса	Опис
CiteThisForMe	citethisforme.com/cite/book/autocite	APA, MLA, Гарвардський стиль
Neil's Toolbox	neilstoolbox.com/bibliography-creator/	Гарвардський стиль, MLA
Calvin	calvin.edu/library/knightcite/	MLA
Harvard Generator	harvardgenerator.com	Гарвардський стиль
Citation Machine	http://citationmachine.net/	MLA 7 th ed, APA 6 th ed, Turabian, Chicago.
Wikindx	http://wikindx.sourceforge.net/	APA, Chicago, IEEE
EasyBib	easybib.com/cite/form/website	MLA 6, MLA 7, APA, Chicago/Turabian

Висновки. Дослідження структури даних бібліографічних описів згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 та міжнародними стандартами дозволило розробити принципи та алгоритм перетворення до різних стилів.

За результатами роботи планується розробка програмного продукту, який спрощує роботу з перетворення посилань на джерела інформації, згідно зі стандартами APA, MLA та Гарвардським стилем оформлення.

Список літератури: 1. Касілов О. В., Суботіна А. В. Технологія перетворення бібліографічних описів [Текст] / О. В. Касілов, А. В. Суботіна // Східно-Європейський журнал передових технологій. Прикладні інформаційні технології. – Х.: 2013. – № 3/2 (63). – С. 42–45. 2. Автоматичне

форматування переліків літератури за допомогою стилів APA, MLA, Chicago [Електронний ресурс] / [Автори сайту]. Офіційний сайт Microsoft Office. – Електрон. дан. – Режим доступу : <http://office.microsoft.com/ru-ru/word-help/HA102435469.aspx>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року). 3. Видавництво «Аналітика Родіс». Російські наукові рецензовані журнали. Офіційний сайт видавництва. Міжнародні стандарти оформлення бібліографії [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://publishing-vak.ru/bibliography-international.htm>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року). 4. Cornell University Library. APA Citation Style [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.library.cornell.edu/resrch/citmanage/apa>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року). 5. Cornell University Library. MLA Citation Style [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.library.cornell.edu/resrch/citmanage/mla#online>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року). 6. Emerald Group Publishing. How to... use the Harvard reference system [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.emeraldgroupublishing.com/authors/guides/write/harvard.htm?part=2>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року). 7. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : метод. рекомендації з впровадження [Текст] / уклали: Галевич О. К., Штогрин І. М. – Львів, 2008. – 20 с. 8. Касилов О. В., Субботина А. В. Технологія преобразовання бібліографічних описаний [Текст] / О. В. Касилов, А. В. Субботина // 23-я Міжнародна Кримська конференція «СВЧ-техніка і телекомунікаційні технології» (КрыМиКо'2013). Севастополь, 8–13 сентября 2013 г. : матеріали конф. в 2 т., том 1, Н.9р – Севастополь : Вебер, 2013. – С. 44-45. – ISBN 978-966-335-399-9. 9. Требования к содержанию и оформлению рукописей научных статей : научн.-практ. журнал «Экономика промышленности». / осн. НАН Украины Институт экономики промышленности. – Донецк, 2012. – с. 14-17. 10. Web in Learning. Как оформить список литературы для зарубежного журнала [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://web-in-learning.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>. – Загл. з титул. екрану (прогл. 13 березня 2014 року).

Bibliography (transliterated): 1. Kasilov O. V., Subotina A. V. Tekhnologiya peretvorenyya bibliografichnykh opisyv [Tekst] O. V. Kasilov, A. V. Subotina Skhidno-Yevropeys'kyy zhurnal pere-dovykh tekhnolohiy. Pryingkladni informatsiyni tekhnolohiyi. – Kh.: 2013. – # 32 (63). – 42–45. 2. Avtomatychne formatuvannya perelikiv literatury za dopomohoyu styliv APA, MLA, Chicago [Elektronnyy re-surs] [Avtory saytu]. Ofitsiynyy sayt Microsoft Office. – Elektron. dan. – Rezhym dostupu : <http://office.microsoft.com/ru-ru/word-help/HA102435469.aspx>. – Zahl. z tytul. ekranu (prohl. 13 bereznya 2014 roku). 3. Vydavnytstvo «Analitika Rodis». Rosiys'ki naukovyi retsenzovani zhurnaly. Ofitsiynyy sayt vydavnytstva. Mizhnarodni standarty oformlennya bibliografii [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://publishing-vak.rubibliography-international.htm>. – Zahl. z tytul. ekranu (prohl. 13 bereznya 2014 roku). 4. Cornell University Library. APA Citation Style [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://www.library.cornell.edu/resrch/citmanage/apa>. – Zahl. z tytul. ekranu (prohl. 13 bereznya 2014 roku). 5. Cornell University Library. MLA Citation Style [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://www.library.cornell.edu/resrch/citmanage/mla#online>. – Zahl. z tytul. ekranu (prohl. 13 bereznya 2014 roku). 6. Emerald Group Publishing. How to... use the Harvard reference system [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://www.emeraldgroupublishing.com/authors/guides/write/harvard.htm?part=2>. – Zahl. z tytul. ekranu (prohl. 13 bereznya 2014 roku). 7. DSTU HOST 7.1:2006. Bibliografichnyy zapys, bibliografichnyy opys. Zahal'ni vymohy ta pravyla skladannya : metod. rekomendatsiyi z vprovadzheniya [Tekst] uklady: Halevykh O. K., Shtohryn I. M. – L'viv, 2008. – 20. 8. Kasylov O. V., Subbotyna A. V. Tekhnologyya preobrazovannya byblyohrafycheskykh opysany [Tekst] O. V. Kasylov, A. V. Subbotyna 23-ya Mezhdunarodnaya Krymskaya konferentsyya «SVCh-tekhnika y telekommunikatsyionnye tekhnolohyy» (KryMyKo'2013). Sevastopol', 8–13 sentyabrya 2013 h. : materyaly konf. v 2 t., tom 1, N.9r – Sevastopol' : Veber, 2013. – 44-45. – ISBN 978-966-335-399-9. 9. Trebovaniya k sodержaniyu y oformleniyu rukopyshey nauchnykh statey : nauchn.-prakt. zhurnal «Ekonomika promyshlennosty». osn. NAN Ukrayny Ynstytut ekonomiky promyshlennosty. – Donetsk, 2012. – s. 14-17. 10. Web in Learning. Kak oformyt' spysok literatury dlya zarubezhnoho zhurnala [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://web-in-learning.blogspot.com>

Надійшла (received) 21.03.2014